

HEGYEK KOSZORÚJA

Részletek Petar Petrovics Nyegos dramatizált époszából. A magyar fordítás 1902-ben készült, Gyiszdlóvics Veszelin ujvidéki tanár munkája. A fordító igyekezetét dicséri, hogy az eredeti mű megközelítésére törekedett; verselése kissé nehézkes s archaikus nyelve átdolgozásra szorul. Az itt következő részek a mű halhatatlanságának legszebb bizonyítékai.

III. Kép.

(Népgyűlés Cetinyében Kisasszony napján, színelég vérbosszú ügyének elintézése végett. A törzsfők félreállnak, a nép körtáncot lejt.)

KÓLÓ

*A jó Isten sújtja a szerb népet;
Nyomja lelkét sok halálos vétek;
Mert a törvényt megszegték a cárok,
Egy a mással véres harcban állott,
Mevakítva, aki ütött pártot.*

— — — — —
*A főurak, a lelkükre átok,
Darabokra törték a cárságot,
S hatalmas törzsekből mi maradt, — fergésok.
A főurak, nyomuk vesszen érte,
Hogy a szerb fajt viszály átka érte
S tönkrement a nemzeti nagyléte.
A főurak, nyúlászívű faj, gyáva,
Elárultak, hazánk, szegény árva!
Rígómező gyászos lakomája!
Mily szerencse, ha méreggé válna
Ólmed volna gyáváit rakásra
És a haddal csak Milos s két társa.
Szállott volna a törökkel szembe,
Biz a szerb ma igazi szerb lenne.
Brankovics te, a török kutyája,
Hazafi a honát így szolgálja?
Ily csekély a becsületnek ára?
Oh te Milos, kik nem irigyelnek?
Aldozata nemes érzelemnek,
Háborúban mindenható nemtő,
Trónledöntő borzadalmas mennykő.
A hős Spárta és a dicső Róma
Vitézsége előtted mi volna?
Meghaladja azt lelked nagysága,
Vitézségük minden ragyogása
Te melletted elvész a homályba...
Leonidas, Scaevola mit érne,
Ha Obilics lépne küzdőtérre?
Vaskarjának csak egy ütésétül
Trónus ledől, Tartarus megrémül.*

Ország díszje áldozatul esett
Az egész világot ostromzó trón mellett.

A hétfejű sárkány előlépett,
Kiirtotta az egész szerbséget,
Aruló s hú így ért egy gyászvéget.

Ekeszarvát fogták oroszlanok,
Kapási, félénk a törökhöz állott,
Hős szerb vére váljék a vesztére!
Hithagyás ki előtt vétkezésnek látszott,
Ki nem tudta tovább tűrni a rabláncot,
Akit karja török kardjától megvédett
E hegyekben talált menedéket;
Hogy harcoljon, ontsa drága vérért,
A szabadságért és a dicső névért,
Hisz e kincsen kívül semmi mása nincsen.
Mint a csillag, szépek a legények,
A kik azóta e hegyek között élnek,
Beillenék mindegyik vezérnek,
Véres harcot, küzdelmet keresnek,
Hitért, névért, szabadságért esnek,
De ha megszólal a gusza bájos hangja,
Letörli a könnyét fiatalja, aggja,
Aldozatra mindig készen állunk,
Ha a török támadja a várunk,
Hogy e fajzat végkép elenyésszen.
De mi hát a jelentése annak,
Hogy hegyeink oly némán hallgatnak
S nem hallszanak harci riadalmak?
Boszda marja tán a fényes fegyvert,
Vagy már nincsen törzsfő, kit a sors le nem vert?
A pogányhit terjed országszerte,
Juh és farkas egymást megszerette.
Barátkozik török és keresztény
Hodzsza ordít Cetinye mezején.
A hegyi oroszánt illat törbbejti
S Ornágora hősi nevét így elveszti!...

VI. Kép.

(Tíz kavasz jön Podgoricából az új vezirtől, aki a birodalmat beutazza. Levelet adnak át a püspököknek.)

BATRICS VAJDA

Mondjad, püspök, mit üzen a vezir?
Nem kell többé semmit sem titkolni,
Ha a török szárnyat kap is tőle.

DANIEL PÜSPÖK (olvassa a levelet)

„Szelim vezir, rab a Szent rabjánál,
Hú szolgája a nap testvérenek,
Kiküldöttje a föld császárnak,
Tudomásul törzsfőknék s uroknak:
A cároknak cárja küldött ide engem,

Hogy az egész országot bejárjam,
 Hogy lássam a rendet, van-e benne,
 Hogy a farkas ne töltözzék torkig,
 Hogy egy juh se térjen le az útról
 Szép gyapjával a sűrű cserjébe;
 Hogy levágjam, ami fölös hosszú,
 Hogy kiöntsek telteti edényből,
 Hogy az ifjak fogait vizsgáljam,
 Hogy a rózsza tövisbe ne vesszen,
 Hogy a gyöngy ne pusztuljon szemét közt,
 Hogy a rája felét összebb húzzam,
 Mert a rája olyan, mint a marha.
 Hallám hírét hegyes földeteknek,
 A próféta szent családjá tudja
 A vitézség értékét becsülni,
 Nem áll, mit az oroszlánról hisznek,
 Hogy egérke félelmet kelt benne.
 Jertek hozzám, jertek sátoromba,
 Püspök és ti, ország főbb vezéri,
 A császárnak hűséget esküdni
 S ajándékát tőlem általvenni,
 S azután eljetelek éppen úgy mint eddig.
 A jó fog szétpattantja a kemény diót is.
 Jó kard suhintása szétvág buzogányt is:
 Káposztafej, hogy szegüljön ellen?

Ki tudná a folyót megállítani,
 Hogy ne siessen tenger kebelére?

Mennykő nélkül nincs becse az égnek,
 A szegények mind félenken néznek.
 A nép mása a makacs marhának,
 Enged, hogyha ropog a bordája
 S jaj a földnek, had mikor megszállja"!

JANKÓ BIRÓ

Hazugság a kalmár mosolygása,
 Hazugság az asszony könnyezése:
 Legnagyobb a török hazugsága.

JANKÓ VEZÉR

Ne tartsuk itt ezt a küldöttséget,
 El kell őket mielőbb bocsátni,
 Hogy basájok ne legyen kétségben.
 Tudjon mindent s tegyen amit akar.

MITYUNOVICS VUK

Válaszul írj, püspök, ami tetszik,
 Csak becsüld meg, mint megbecsült ő is.

DANIEL PÜSPÖK (írja válaszat)

A püspöktől s az összes törzsfőtől
 A levélre üdv Szelim basának!
 Kemény dió: különös egy gyümölcs,

Szét nem töröd, a fogad beletöröd!
 Más a bornak ára, amennyi volt régen,
 S más a világ, mint ti gondoltátok.
 Európát a prófétának adni
 Ajándékba: gondolni is vétek,
 Túl nagy körte, torkodon akadhat.
 Ember vére tápláléknak szörnyű,
 Orrtokon kiverődik máris.
 S bűneitek tömlője rég megtelt.

Nem való az uralom barbárnak,
 Világ előtt csak nevetség tárgya,
 Vad észjárás és dühödt természet
 Vadkannak, nem embernek sajátja;
 Kinek saját buzogánya törvény,
 Embertelen tettek a nyomában.
 Sejttem, hogy mit akartál üzenni, —
 Nagyon sok nyom vezet a barlangba!
 Hegyvidéki vendégekre ne várj!
 Ők egyébbel nem nagyon törődnek,
 Csak fogukat fenik szomszédjokra,
 Hogy a nyáját vadállattól védjék.
 A méhkasnak keskeny az ajtója,
 A medvének készen áll a fejsze.
 Van még bőven juhok, országatok,
 Zsaroljátok, bőrüket nyúzzátok.
 Nálatok nyög súlyos terhe alatt
 Jó a rossznak, rossz a még rosszabbnak.

ROGAN BIRÓ

Itt a levél s jussatok azonnal,
 Hogy basátok tanakodjék rajta.
 (A vezir követei szomorúan távoznak.)

MITYUNOVICS VUK

Hírvibb te, fogjad ezt a tőltényt,
 A vezirnek vidd el ajándéku,
 Mondd meg neki, bármely honfitársunk
 Elestének ez a bosszulója.

OSZMÁN UDVARNOK

A vezirnek tőltényt ajándéku,
 Te garázda gyaur, rabló hajdú!
 Egy vezirrel nem szokás így szólni;
 Bárhová megy, fogad vacog menten,
 Könnyed önként tör elő szemedből,
 Zúg a föld is jajveszékeléstől.

MITYUNOVICS VUK

Hogyha nem mint vendég volnál nálunk,
 Nagyszerűen meg tudnék felelni;
 Amde így is mondok egyet néked:
 Nem vagyunk-e mind a ketten hajdúk?

*Ő hajdúja vasravert raboknak,
Hatalmasabb, mert többet rabolhat;
Én meg hajdú, ki hajdúkat üldöz,
Hírnevesebb az én hajdú életem.
Nem perzseltem népet és országot,
Amde nem egy embertelen szarnok
Harapott már fűbe én előttem.*

(A vezir kavaszai távoznak.)

AZ ELLENŐRZŐ SZOLGÁLAT ÚJ FELADATAI

Irta: Kardely Edvard

Az Ellenőrző Bizottság első évi fennállásának és működésének tapasztalatai gyakorlatilag bebizonyították hazánkban is annak rendkívüli jelentőségét, amit a rendszeres és szervezett, tényleges ellenőrzés jelent a népuralomban és szocialista kiépítésben. Ezek a tapasztalatok azt mutatták, hogy az ellenőrzés a mi körülményeink között nem lehet és nem csupán eszköz például a különböző állami közigazgatási tevékenységben elkövetett szabálytalanságok leleplezésére, — mint amilyen szabály szerint a tőkés országok állami ellenőrzése — hanem elsősorban az általános állami vezetés és az államkormányzat egyes ágazatainak eszköze elengedhetetlen szerves tartozéka a vezetésnek. Az államkormányzat a tőkés országokban mindenekelőtt a tőkés közgazdaság zabolátlan törvényeinek van alávetve. E szerint az ilyen államvezetés nem irányítja az államot a szó valódi értelmében, hanem védi a tőkés rendszert, amely spontán fejlődik, az állam pedig az eszköze. Az államkormányzat gépezetének viszonya vele szemben éppen ezért csaknem kizárólag adminisztratív kapcsolat, amely mögött a tőkés csúcsok tényleges uralma rejtőzik. Természetes, hogy ilyen körülmények között az állami ellenőrzés rendszerint nem lehet más, mint adminisztratív, formai, vagyis olyan ellenőrzés, amely főként csupán az állami kormányzat munkájában felmerülő anyagi szabálytalanságokkal foglalkozik, amivel kapcsolatban nem is akarok kitérni arra, mennyire lehet tényleges és eredményes az ellenőrzés a tőkésrendszer körülményei között és ebben a korlátozott mértékben.

Más a helyzet nálunk és minden országban, ahol megdöntötték a tőkés kizsákmányolók és az elnyomó osztály más maradványainak uralmát. Népi forradalmunk az oroszországi nagy Októberi Szocialista Forradalom mellett megteremtette az előfeltételeket, hogy véget vessen a tőkés gazdálkodás zabolátlan anarhizmusának és hogy az emberek, a dolgozó nép az államon és a néphatóságokon keresztül tudatosan irányítsák hazájuk társadalom-gazdasági fejlődését. Másszóval ez azt jelenti, hogy létrejöttek az előfeltételei, hogy a népuralom és az ebből kifejlődött állami kormányzat valóban öntudatosan irányítsa az állam társadalom-gazdasági fejlődését. Ez pedig azt jelenti, hogy államfő kormányzatunk számára nem szabad és nem lehet jellemző az általános adminisztrálás, hanem az eleven, alkotó, öntudatos, operatív irányítás az államelmélet minden ágazatában, különösen a gazdaságban, amelynek fejlődése a tőkés országokban csaknem teljesen az állam-